

2018 - סיכום שנה בתאונות עבודה בענף הבניין

למרות ההבטחות: מספר ההרוגים גדל, מספר המפקחים נותר על כנו, והבחירות בפתח עתידות להמשיך את הסחבת השלטונית, ולגבות חיי אדם

- 41 בני אדם (38 עובדים ו-3 עוברי אורח) שילמו השנה בחייהם את מחיר ההפקרות שבאתרי הבניה. זוהי השנה הראשונה בה תאונות עבודה קטלניות חוצות את גבולות אתרי הבניה, וגובות קורבנות גם מקרב עוברי אורח.
- בשנת 2018 עלה מספר ההרוגים בכ-14% בהשוואה למספרם בתקופה המקבילה אשתקד. יעד משרד העבודה ל-2018 היה הורדת מספר ההרוגים בתאונות עבודה ב-10%. למרבה הצער לא רק שמשרד העבודה לא השיג את יעדו לצמצום מספר ההרוגים, אלא חמור מכך, המגמה הייתה הפוכה.
- בלימה מפתיעה לעליה במספר ההרוגים בתאונות עבודה בבניין בחודשים נובמבר-דצמבר (בסוף אוקטובר 2018 עמד אחוז העליה במספר ההרוגים על כ-40% בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2017) – בסוף שנת 2018 ניתן היה לראות ככל הנראה את פירות הלחץ הציבורי, אשר הביא את משרד הממשלה להכריז על שורת צעדים להגברת הפיקוח האכיפה וההרתעה.
- החברות "המובילות" במספר ההרוגים השנה: "אלקטרה בניה" (5 הרוגים), "שיכון ובינוי – סולל בונה" (3 הרוגים), "דונה חברה להנדסה ובנין" (2 הרוגים).
- 64% מתאונות העבודה בבניין השנה נגרמו כתוצאה מנפילה מגובה. ביומיים האחרונים של השנה מביא שר העבודה לאישור ועדת העבודה בכנסת את התקנות לחיוב הקבלנים בתקן האירופאי לפיגומים, תוך קביעת פעימות ליישומן.
- ולמרות ההבטחות: 18 מפקחים לכ-13,000 אתרי בנייה מדווחים, ורק ב-71 אתרי בניה הוטלו קנסות. לאחר הבטחות, שיפור תנאי העסקה והוצאת מכרזים מספר המפקחים בבנייה נותר על כנו. משרד העבודה התהדר לפני שנה בהטלת קנסות בגין ליקויים בטיחות וגם שם התוצאה מאכזבת: ב-2018, רק 58 קבלנים נקנסו, 103 קנסות הוטלו בגין ליקויי בטיחות, וזאת ב-71 אתרי בניה. הסכום הכולל של הקנסות עומד על כ-3 מיליון ש"ח (3,176,300).
- סוף לחקירות המשטרה הרשלניות? ביום האחרון של השנה ולאחר סחבת של שנתיים, הוכרז על הקמת יחידת משטרה ארצית לחקירת תאונות עבודה. אך מנדט היחידה מצומצם, ותאונות שגרמו לפציעה בינונית עדין מוחרגות מתחום החקירה המשטרתית.

41 בני אדם (38 עובדים ו-3 עוברי אורח) שילמו השנה בחייהם את מחיר ההפקרות שבאתרי הבניה: השנה קיבלנו דיווחים מגורמי ההצלה, אשר טיפלו ב-204 נפגעים כתוצאה מתאונות עבודה בענף הבניין. 41 בני אדם נהרגו (38 עובדים ו-3 עוברי אורח), ו-169 עובדים נפצעו באורח בינוני וקשה (תאונות הגורמות לפציעות המוגדרות כקלות אינן מדווחות ע"י מד"א).

מס' תאונות (עוברי אורח)	מס' נפגעים	מס' הרוגים (עוברי אורח)	מס' פצועים קשה-בינוני (קשה)
18	19	3	16 (4)
18 (1)	18	7 (1)	11 (4)
13	13	1	12 (9)
16	16	1	15 (2)
18	18	5	13 (3)
16	17	2	15 (5)

(6) 17	(1) 4	21	(1) 18	יולי
(6) 23	6	29	28	אוגוסט
(3) 12	2	14	14	ספטמבר
(3) 20	6	26	26	אוקטובר
(4) 8	(1) 1	9	(1) 9	נובמבר
(1) 7	0	7	7	דצמבר
(44) 169	41	207	(204) (עובדים ועוברי אורח)	סה"כ

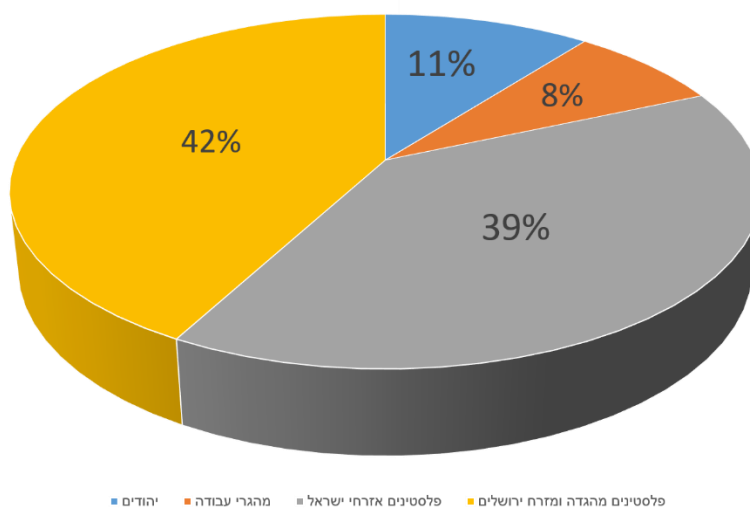
90% מהעובדים שנהרגו - אינם יהודים, למרות שהם מהווים רק שני שלישי מכוח העבודה בבניין: 16 מההרוגים השנה הנם עובדים פלסטינים מהגדה וממזרח ירושלים, 15 עובדים פלסטינים אזרחי ישראל, 4 עובדים יהודים ו-3 מהגרי עבודה.

זהות העובדים בענף הבניין מתחלקת באופן הבא: שלישי מהם יהודים אזרחי ישראל, שלישי עובדים פלסטינים אזרחי ישראל, ושלישי פלסטינים תושבי השטחים ומהגרי עבודה.

כאמור מהנתונים עולה כי התפלגות העובדים הנהרגים בתאונות העבודה בבניין הינה שונה. 81% מהם הם פלסטינים משני צדי הקו הירוק זאת בשעה שהייצוג שלהם בקרב עובדי הבניין נמוך בכ-20% ועומד על כ-60%.

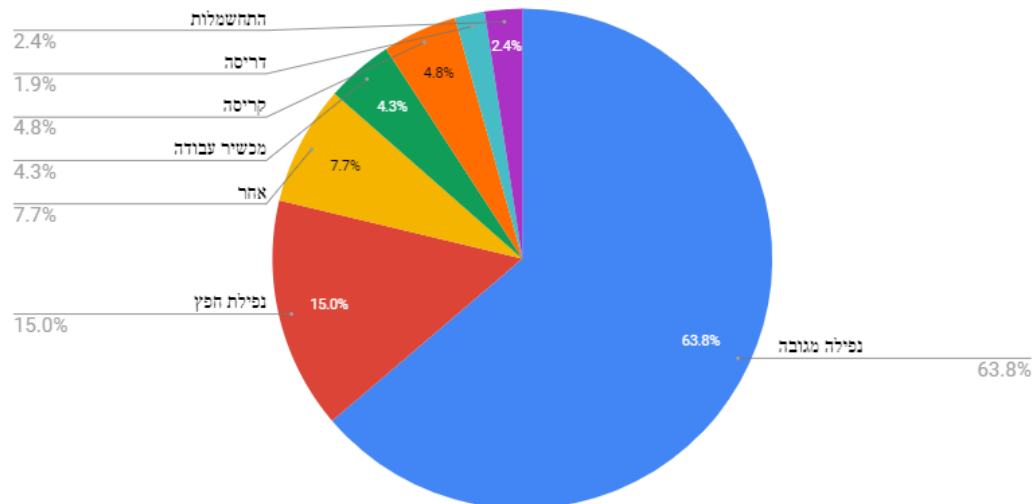
הסיבה לייצוג היתר בקרב העובדים ההרוגים הינה כי הם העובדים המוחלשים ביותר, אלו שעושים את העבודות המסוכנות יותר, חוששים יותר למקום עבודתם ולכן מתקשים להתנגד לעבודה בתנאים לא בטיחותיים.

זהות העובדים שנהרגו בתאונות עבודה בבניין - 2018

בכ-64% מהתאונות, גורם הפגיעה המדווח הנו "נפילה מגובה": הגורם השני בשכיחותו בענף הנו "נפילת חפץ" (15%), ועובדים נוספים נפגעו כתוצאה מהפעלת מכשירי עבודה (4.3%), קריסת קירות (4.8%), התחשמלות (2.4%), דריסה (1.9%), וגורמים אחרים (7.7%). להלן פילוח גורמי הפגיעה המרכזיים לשנת 2018:

גורם פגיעה בתאונות עבודה בבניין 2018 באחוזים

נפילה מגובה יכולה להימנע על ידי פיגומים איכותיים, רשתות למניעת נפילה, רתמות, וגידורים ראויים.

דו"ח אותו פרסם מרכז המחקר והמידע של הכנסת בחודש מאי, מצא כי 25% מהתאונות הקטלניות בענף הבניה מתרחשות עקב פיגומים לא תקינים, וכי ב-70% מאתרי הבניה הפיגומים אינם תקינים.

ב-2014 אומץ התקן האירופאי והוחל על ספקי ומוכרי הפיגומים בלבד, ניתנו לספקים שנתיים להיערך לשינוי – ודבר לא קרה, ההוראה מעולם לא נאכפה על ידי מינהל הבטיחות במשרד העבודה. במשך השנה 2018, עלה שוב ושוב הצורך בדבר החלת התקן האירופי לפיגומים גם על הקבלנים המבצעים (המשתמשים והשוכרים), אולם רק בימים האחרונים של השנה (30.12.2018) הביא שר העבודה את התקנות החדשות לאישור ועדת העבודה בכנסת. יש לקוות כי התקנות יאושרו כפי שהבטיחו חברי הוועדה עד ליום 1.1.2019, [למרות הלחצים וההתנגדות שמעלים](#) הקבלנים וקבלני הפיגומים בפרט בימים האחרונים.

התקנות יחילו באופן הדרגתי את התקן האירופי לפיגומים, תוך קביעת פעימות ליישום לפי גובה האתר שבבניה. החלה כנדרש מחייבת אכיפה נוקשה ואפקטיבית מצד מפקחי הבניה (שמספרם כאמור מעט), אך גם סיבסוד המהלך על ידי משרד האוצר, דבר שלא הובטח עד לרגע זה.

ללא התחייבויות כלכליות ברורות של משרד האוצר, המגולם בפירוט הסובסידיות והקצאת משאבים ייעודיים למימון הטמעת המהלך, וללא אכיפה נשכנית של ביצוע התקנות – ההישג ההיסטורי לא יניב את תוצאותיו המיוחלות, ואנשים ימשיכו ליפול אל מותם.

החברות "המובילות" במספר ההרוגים השנה:

- I. **אלקטרה בניה: 5 עובדים נהרגו השנה באתרי בניה בביצוע החברה - 14.10** אנטון מרצ'נקו, 13.8 ראמי בדר, 13.8 אבראהים אלחדידי, 13.7 מוחמד זיאדאת (בפרויקט משותף לאלקטרה ושיכון ובינוי), 18.5 דוד יגודייב
- II. **שיכון ובינוי - סולל בונה: 3 עובדים נהרגו השנה באתרי בניה בביצוע החברה - 13.7** מוחמד זיאדאת (בפרויקט משותף עם אלקטרה), 7.5 צ'ן ז'ונג, 2.1 בהאא כנאנה
- III. **דונה חברה להנדסה ובניין: 2 עובדים נהרגו באתרי בניה בביצוע החברה - 26.6** עטאף כהא, 6.2 מועתסם עז אדין.

בלימה מפתיעה לעליה במספר ההרוגים בתאונות עבודה בבניין בחודשים נובמבר-דצמבר: שנת 2018 התאפיינה, כאמור, בעליה במספר ההרוגים בענף הבניה לעומת מספרם בשנה שעברה. העלייה במספר ההרוגים נמשכה במהלך עשרת החודשים הראשונים של השנה, באופן יחסי למספרם בתקופה המקבילה אשתקד, והגיעה לשיעור של כ-40% בסוף אוקטובר 2018 (מינואר עד אוקטובר 2018 נהרגו 39 עובדים ועוברי אורח בתאונות עבודה בבניין, לעומת 28 עובדים בתקופה המקבילה אשתקד).

עליה זו נבלמה והצטמצמה בחודשים נובמבר-דצמבר, במהלכם נהרגו עובד ועובר אורח. זהו נתון חריג, מכיוון שחודשים אלו בשנה מאופיינים בדרך-כלל במספר גבוה של הרוגים בתאונות עבודה בבניין – ולהשוואה, במהלך נובמבר-דצמבר 2017 נהרגו 8 עובדים, ובחודשים נובמבר-דצמבר 2016 נהרגו 9 עובדים.

הירידה בהיקף התאונות הקטלניות בבניין הינה לעמדתנו, תוצר ישיר של הצטברות הלחץ הציבורי העצום – לחץ שהופעל במהלך השנה והגיע לשיאו בהבטחות משרדי הממשלה להסתדרות מתחילת נובמבר.

המכתב מיום 5.11 אשר מנע את השבתת המשק, ועליו חתומים שר האוצר משה כחלון, שר העבודה חיים כץ ושר הבינוי והשיכון יואב גלנט, הבטיח נקיטה בשורה של מהלכים להגברת האכיפה וההרתעה בתחום, ובכללם תוספת של 60 תקנים למנהל הבטיחות, החלת התקן האירופי לפיגומים, הרחבת סמכויות רשם הקבלנים לשלילת רישיון קבלן בשל עבירות בטיחות, כמו גם קביעת תנאים להכרה בקבלן מוכר לצורך עבודות בניה ממשלתיות, על בסיס הרקורד הבטיחותי שלו.

שורת הצעדים שהובטחו במכתב השרים הנ"ל, מצטרף לצעדים שהובטחו בפורומים אחרים - בראשם הקמת יחידת משטרה ארצית לחקירת תאונות עבודה בבניין. הצטברות ההמלצות וקביעת לוחות זמנים לביצוע יצרו, לדעתנו, אפקט הרתעתי בקרב הקבלנים, והגיע לשיא בחודשים האחרונים. כתוצאה מכך, עלתה באופן דרמטי המודעות לנושא בטיחות העובדים, וזו התבטאה בבלימת העלייה במספר ההרוגים וירידה בהיקף התאונות בשני החודשים האחרונים של השנה.

אולם, וזאת יש לזכור, **האפקט המרתיע שיצרו ההבטחות עלול להיעלם כלא היה** - באם יוותרו בסופו של יום על הנייר בלבד. החשש זה מוחשי מאד, לצערנו, לאור הסחבת השלטונית המתמשכת, שאפיינה את פועלן של הרשויות בתחום. ההודעה על פיזור הכנסת וההכרזה על בחירות מדאיגה לא פחות.

סחבת שלטונית קטלנית במשך השנה, וכישלון רשויות השלטון לקדם נהלים ולאכופ הפרות: העלייה המדאיגה במספר ההרוגים בתאונות העבודה בבניין, זאת לצד העלייה בקורבנות שהנם עוברי אורח, הינה תוצר של מחדליהם המתמשכים של משרדי הממשלה השונים והסחבת הבלתי נסבלת בה נקטו במהלך השנה כולה.

למרות שעל כולם מוסכם כי מצב הבטיחות באתרי הבניין הוא כבי רע, קידום צעדים אלמנטריים נדרשים - בהם הגברת הפיקוח על האתרים באמצעות איוש תקנים עבור מפקחים ותוספת מהותית של כוח אדם; הגברת ההרתעה באמצעות הכרזה על חקירות פליליות אפקטיביות, והפעלת סנקציות משמעותיות נגד קבלנים דרך משרד רשם הקבלנים – אינו מבשיל לכדי מדיניות עקבית ואינו זוכה למימון תומך מצד משרד האוצר. להלן רשימה מייצגת, המגלמת את הסחבת ותוצאותיה:

למרות כל ההצהרות – מספר המפקחים על אתרי הבנייה נותר על כנו, 18 מפקחים בלבד לכ-13 אלף

אתרי בנייה מדווחים: מספרם הדל של מפקחי הבניין במנהל הבטיחות, כמו גם התדירות הנמוכה בביקורי פיקוח באתרי הבנייה (אחת לשנתיים וחצי-שלוש בכל אתר), נחשפו בשנים האחרונות.

בחודש אוגוסט, 2018, בתגובה לעתירה שהגיש לבג"צ 'קו לעובד', בשמו ובשם וארגון העובדים 'מען', הודה משרד העבודה כי מספר המפקחים גם בשנת 2018 נותר כפי שהיה בשנים האחרונות, ועומד על 18 בלבד (מתוך 27 תקנים המוקצים עבור מפקחי בניה, רק 21 תקנים מאויישים. מתוכם הוסטו 3 לתפקיד ממוני עיצומים).

מאז קיבל השר חיים כץ את תחום העבודה תחת אחריותו המיניסטרילית (אוגוסט 2016), הוא טען - שוב ושוב - כי איוש התקנים הפנויים עבור מפקחי הבניה אינו אפשרי ללא שיפור תנאי העסקתם. השיפור אכן הושג, ובנובמבר 2017 הודיע השר כי הגיע להסכמות עם נציבות שירות המדינה ושכר המפקחים עלה

באלפי שקלים. מאז אותה הודעה חלפה למעלה משנה, ונתרו כ-20 תקנים פנויים במנהל הבטיחות - למפקחים ותפקידי מטה, אשר טרם אוישו.

המחדל מגולם באותיות הקטנות: למשרד העבודה לקח כמעט שנה לפרסם מכרזים עבור משרות המפקחים, כך שהמכרזים פורסמו רק באוקטובר-נובמבר 2018. בכך לא תם מחדלו של משרד העבודה: למכרזים אלו לא ניגשו, כך טוען המשרד, מועמדים מתאימים. ב-5.12.2018, בדיון שהתקיים בוועדה לביקורת המדינה, נימק ממונה זרוע העבודה, מוטי אלישע, את כישלון אי-האיוש של המשרות, בכך שתנאי הסף במכרזים "הוקשחו" על-ידי המשרד, בהשוואה לתנאים שהיו נהוגים עד כה בסוג זה של מכרזים. באותה ישיבה ציין הממונה כי המשרד יפעל לפרסום מכרזים חדשים בכפוף לתנאי הסף הקודמים.

- **חשש מאיבוד ידע ארגוני וניסיון במנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית:** מנהל הבטיחות במשרד העבודה משמש כרשות המרכזית, האחראית על הבטיחות בעבודה. זהו הרגולטור המפקח והאוכף הראשי בתחום. למרות שמנהל בטיחות חזק ומתפקד הנו הערובה המרכזית, הנחוצה לשמירה על בטיחות כלל העובדים במשק - נדמה כי לפנינו גוף המתקשה לתחזק את מעמדו ולהפגין רמת תפקוד כמצופה ממנו.

יכולות ניהוליות וביצועיות: תוך שנה, בקירוב, התחלפו שלושה אנשים בתפקיד ראש מנהל הבטיחות – כתוצאה מהדחה או התפטרות – מותירים את התפקיד הקריטי, שסמכויותיו העצמאיות מעוגנות בחוק, לא מאויש. במהלך נובמבר 2017 **הודחה מתפקידה** ראש מנהל הבטיחות ומפקחת העבודה הראשית, ורדה אדוארדס, ובמקומה מונה, באופן זמני, סגנה אריק שמילוביץ. באפריל 2018 התמנה לתפקיד ארז מימון, אך באוקטובר 2018 גם הוא התפטר – **ונימק את הצעד** בהתערבות בכירים בשיקוליו המקצועיים. ממלא המקום הקודם, סגן ראש המנהל אריק שמילוביץ, שוב נכנס לתפקיד. בתחילת דצמבר, שבועות ספורים לאחר התפטרות ארז מימון, **פרש גם רן כהן**, ראש תחום בכיר בטיחות.

זעזועים אלו לא תרמו, בלשון המעטה, לתפקוד המצופה מרשות ציבורית. חמור לא פחות הוא אובדן הידע הנלווה והניסיון הארגוני והמקצועי שבמנהל הבטיחות, המחמיר נוכח הסחבת חסרת האחריות באיוש התקנים הפנויים. פרישתם הצפויה של מפקחים ועובדים מרכזיים בשנים הקרובות תגרע אף היא ממצבת כוח האדם האיכותי והמיומן.

בפברואר 2017 פנה שר העבודה לנציב שירות המדינה, לממונה על השכר ולממונה על התקציבים במשרד האוצר, ודרש תוספת תקנים ומשאבים עבור מנהל הבטיחות. באותה הזדמנות ביקש לשפר את תנאי העסקתם של המפקחים:

"כ-60% מכלל מפקחי המנהל, הן ברמת המטה והן ברמת השטח – הינם מעל גיל 52, כאשר 30% מתוכם חצו את גיל 60. לאור העובדה שהכשרת מפקח עבודה ממוצע אורכת כשנה וחצי – שנתיים, משמעות הדבר היא שללא פעילות דחופה להצרת השורות, הרי שפרישתם הצפויה של עובדים אלו משמעה איבוד ידע ארגוני וניסיון מצרפי של עשרות שנים. זאת ועוד, כאשר מנתחים את התפלגות הגילאים ברמת המחוז הרי שמתקבלת תמונה ברור וחדה יותר אודות משמעות אובדן כח אדם מקצועי זה, עד לכדי שיבוש ופגיעה משמעותית ביכולתו של המחוז לממש את ייעוד המנהל בתחומי שיפוט. במחוז ת"א (הן בבנייה והן בתעשייה) אחוז העובדים בטווח הגילאים שבין 52-67, עומד על בין 85-90% מכלל כח האדם המקצועי במחוז. במחוזות האחרים המצב חמור אך מעט מזה של ת"א"

- **למרות ההכרזה על קנסות – הכיס של קבלנים לא נפגע:** שנת 2018 החלה בהצגת פרויקט הדגל של המשרד - הטלת קנסות על קבלנים בגין ליקויי בטיחות באתרי בנייה בביצועם. "פגיעה בכיסם של קבלנים", כך טען השר חיים כץ, תספק את המענה הראוי לטיפול במגפת התאונות.

מאז ינואר השנה, בה נכנס לתוקפו תיקון החוק המאפשר הטלת קנסות על קבלנים, הפריזו משרד העבודה והעומד בראשו, ובהודעות לתקשורת הצהירו על כמות הקנסות שהוטלו כביכול וסכומי העתק הצפויים להיגבות. באפריל ננקב בסכומים מרשימים - 1,600 קנסות, בסך 44 מיליון ₪ - אולם, **כפי שחשפנו באוגוסט**, סך הקנסות שהוטלו עד אז עמד על 53 קנסות, בסך כולל של מיליון וחצי ₪. בפועל נגבו מהקבלנים 419 אלף ש"ח בלבד - כשליש מהסכום שהוטל.

גם כיום, שנה לאחר ההכרזה על פרויקט הדגל, נותרו הנתונים בנוגע לקנסות שהוטלו עגומים במיוחד: **בשנת 2018 הטיל משרד העבודה על 58 קבלנים 103 קנסות בגין ליקויי בטיחות, וזאת ב-71 אתרי בניה. הסכום הכולל של הקנסות עומד על כ-3 מיליון ש"ח (3,176,300).**

- **רשם הקבלנים אינו מפעיל את סמכותו לשלילת רשיונות מקבלנים:** רשם הקבלנים מעולם לא השתמש בסמכותו שבחוק, ושלל רישיונו של קבלן, בין אם בשל הרשעה בעבירות בטיחות וגרימת מוות/חבלה ברשלנות, ובין אם בשל הפרות חוזרות ונשנות של הוראות הבטיחות באתרי הבניה, בביצוע אותו קבלן.

תקנות "ערעור מהימנות והתנהגות בניגוד למקובל" מקנות לרשם הקבלנים סמכות לנקוט בהליכי משמעת כנגד חברות קבלניות שהפרו דרך קבע את הוראות הבטיחות וסיכנו את עובדיהן, או כלשון החוק "פעלו דרך קבע בניגוד לנוהג המקובל במקצועם". נוסף על כך, הרשם יכול לשלול את הרישיון בשל הרשעת הקבלנים בעבירות פליליות, ובכלל זה עבירות האחראיות לגרימת מוות ברשלנות ו/או הפרה של פקודת הבטיחות בעבודה.

למרות הביקורת הציבורית הנוקבת בנוגע לחוסר המעש בתחום, ולמרות דו"ח חמור של מבקר המדינה מחודש מאי 2018, רשם הקבלנים נמנע גם השנה משימוש בסמכותו ומפתיחת הליכי משמעת נגד קבלנים עבריינים. במקביל, טען הרשם כי ישנו קושי משפטי לבטל את רישיונו של קבלן בשל מגבלות בחוק ובתקנות, בדומה לסייג שנקבע בתקנות והמגביל את סמכות רשם הקבלנים לפתיחה בהליכי משמעת נגד קבלן שהורשע רק במקרים בהם נגזר על הקבלן עונש הגבוה מ-3 חודשי מאסר ו/או קנס בסך 7,200 ש"ח ומעלה.

לקראת סוף השנה, **ולאחר כשנה וחצי מאז הצהיר משרד רשם הקבלנים** כי הוא בוחן תיקון חקיקה המסדיר את סמכויות הרשם ומציין הוראות מפורשות בתחום הבטיחות, פרסם משרד הבינוי והשיכון **הצעה לתיקון חוק רשם הקבלנים** - המבקשת לקבוע את רף ההרתעה הנדרש על מנת לבלום את ההפקרות בתחום הבטיחות באתרי הבניה.

הצעת החוק מבקשת להרחיב את סמכויותיו של רשם הקבלנים באופן שיאפשר לו לנקוט בהליכי משמעת משמעותיים כנגד קבלנים המפרים הוראות בטיחות ומסכנים את עובדיהם. השינוי המוצע מרכז את הדרישה הקיימת כיום בחוק, לפיה צריך שהקבלן יפעל **דרך קבע** בניגוד למקובל במקצועו, כאשר אין הפניה ברורה בחוק לעניין עמידת הקבלן בהוראות הבטיחות בעבודה.

כמו כן, מבקשת הצעת החוק להסמיך את רשם הקבלנים להתלות את רישיונו של קבלן (זאת אומרת לשלול באופן זמני את הרישיון), במידה ובאתר בביצועו התרחשה תאונת עבודת קטלנית. שלילת הרישיון תישאר בתוקף 30 יום, או עד שיוודא המפקח הראשי כי ביכולתו של הקבלן לנהל את אתריו ללא סיכון חיי עובדים נוספים.

הצעת החוק, המסמלת בעינינו את רמת ההרתעה האלמנטרית הנחוצה לגוף הקובע את הנורמות עבור קבלנים מורשים, אמורה הייתה לעבור בכנסת עוד במושב הנוכחי - אולם נוכח פיזור הכנסת וההכרזה על הבחירות - אין לדעת מה יעלה בגורלה.

- **רק ביום האחרון של 2018, ולאחר סחבת של שנתיים, מוקמת היחידה הארצית במשטרה לחקירת תאונות עבודה בבניין, אך נמשכת ההתעלמות מחקירת תאונות שגרמו לפציעת עובדים באורח בינוני:** המשרד לביטחון פנים נמנע, מזה כשנתיים, מהקמת יחידה ארצית לחקירת תאונות עבודה, ורק היום 31.12.2018 הוכרז על הקמתה של היחידה. סחבת זו זעקה במיוחד לאור המלצתם המפורשת של פרקליט המדינה ושל היועץ המשפטי לממשלה, ולאור הרשלנות המאפיינת את החקירות הפליליות, המתקיימות כיום בחוסר מקצועיות בולט. כתוצאה מכך, מספר כתבי האישום המוגשים כנגד האחראים לקטל באתרי הבניה הוא זעום, ומיצוי הדין מול האחראים נפקד לחלוטין.

במאי השנה הגיש "קו לעובד", בשמו ובשם ארגון העובדים "מען", עתירה לבג"צ נגד משטרת ישראל, המשרד לביטחון פנים, משרד העבודה והרווחה ומשרד האוצר. העתירה עוסקת בחקירת תאונות עבודה בענף הבניה, ובכשלים הרב-מערכתיים בטיפול בתאונות אלו. הצבענו על מיעוט החקירות הפליליות על ידי משטרת ישראל, על אי-בירור נסיבות במקרים בהם מתרחשות תאונות, על היעדר פיקוח ראוי ועל סיכון חיי

עובדים באותם אתרים. בעתירה דרשנו את הקמתה - לאלתר - של יחידה היושבת במשטרה הארצית ואמונה על חקירת תאונות עבודה בבניין לצד חוקרים מטעם מנהל הבטיחות במשרד העבודה; אימוץ נוהל לפתיחה בחקירה פלילית בכל תאונות עבודה בבניין, המסתכמות במוות או פציעה בינונית/ קשה; בירור כל תאונת עבודה בבניין, הגורמת למוות או פציעה בינונית או קשה, בידי מפקחי משרד העבודה; תוספת תקנים עבור מפקחים וחוקרים במנהל הבטיחות, תוך קביעת קריטריונים שקופים וקבועים על פיהם יוקצו התקנים הנדרשים עבור מפקחים וחוקרים במנהל הבטיחות.

באוגוסט השנה, בתגובת המדינה לעתירה, למדנו כי עד עצם היום הזה תאונות עבודה הגורמות לפגיעת עובדים באורח בינוני אינן מפוקחות על ידי מנהל הבטיחות ואינן נחקרות על ידו או על ידי משטרת ישראל! חמור מכך - למדנו גם כי אין בכוונת היחידה הארצית שתקום, לחקור סוג זה של תאונות, כי אם להסתפק בחקירת תאונות שהובילו למוות או חבלה חמורה. מנהל הבטיחות הודה כי משאביו הדלים אינם מאפשרים לו לחקור תאונות חדשות גם לא עבירות על הוראות הבטיחות, וכי יחידת החוקרים במנהל, בה נותרו שני חוקרים בלבד, מתעסקת כיום אך ורק בתיקים ישנים.

הבטחות מעודדות לקראת סוף השנה, וחשש ממשי לאי מימושן בצל פיזור הכנסת והיציאה לבחירות:

שנת 2018 הייתה שנת שיא בהעלאת המודעות הציבורית לתאונות עבודה בבניין ומעורבות החברה האזרחית על כל גווניה, תוך הצטרפות הסתדרות העובדים באוגוסט השנה למאבק הנמשך מספר שנים על ידי גורמים רבים להצלת חיי העובדים. התגייסות הסתדרות העובדים הביאה לזירוז הצהרות על מהלכים חשובים בתחום, אשר זמן רב נותרו על הפרק ללא יישום. אך כעת, רגע היישום, כנסת ישראל מתפזרת לבחירות, ועולה חשש אמיתי שהסחבת תמשיך והפעולות המיידיות שעתידות היו לקרות ולהציל חיי אדם, יידחו בצל הבחירות.

הבטחות משרדי הממשלה השונים כוללות שלל תהליכי חקיקה אשר יוקפאו במשך חודשים ארוכים. מצב זה יוביל ללא ספק, להימשכות ההרג באתרי הבניה ולהמשך מגמת העליה במספר ההרוגים בתאונות בניין שאפיינה את שנת 2018. לא ניתן לסמוך על האפקט לו אנו עדים בימים אלו, מכיוון שאין פתרון פלא למגפת תאונות העבודה בבניין מלבד הגברת האכיפה והפעלת יד ברזל בתחום הרתעה, שני אלמנטים שעדיין מגולמים בדיו על נייר וטרם מומשו בפועל.

ראו בעמוד הבא, ההבטחות על ציר הזמן :

הבטחות וסימני שאלה – 2018-2020

